

UBL: BKNOOG 344

344

Boekenoozen

344.

DE BELEGERING

18344

EN

ONTZETTING

DER

STAD LEIJDEN.

Voorgevallen den 27sten Mei, en geëindigd den
3den October 1574.

DOOR

Keynerius Bontins.

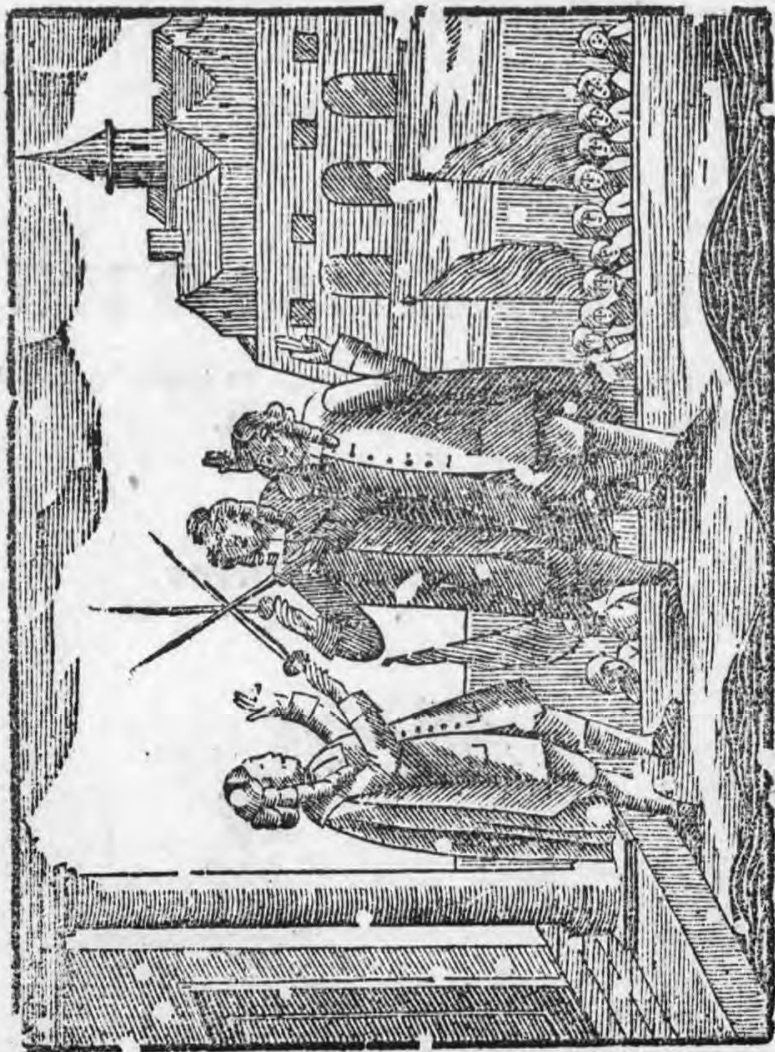

Te **AMSTERDAM, bij**

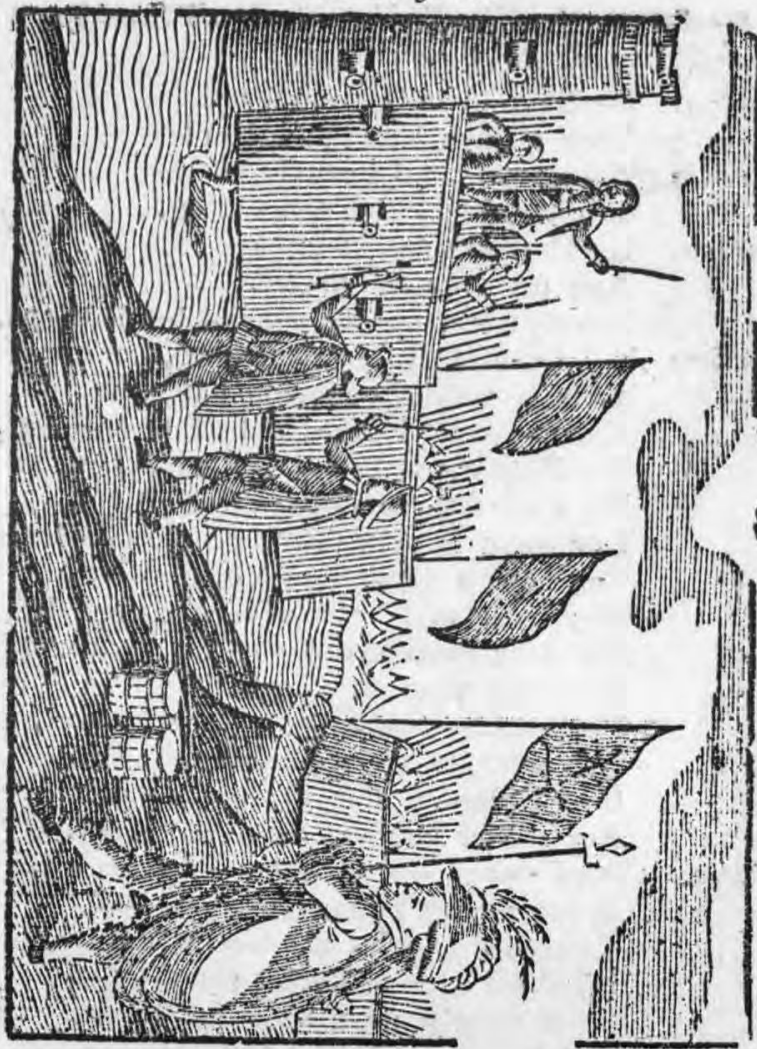
F. G. L. HOLST.

Rozenstraat bij de Poinsengraecht.

MJ. DERNED.
LETTERKUNDE
TE LEIDEN

De trouwe Leidsche Raad, gaat hier eenparig zweren
 Met goed en bloed voor 't Land, de Vrijheid en
 Gods Kerk,
 De Spaansche Dwingeland, kloekmoedig af te keeren,
 Door Godes wil en magt, die maakt de zwakke sterk.

De wreede *Carion*, laat een Trompetter hooren,
 En eischt, uit Konings naam, de Stad in zijn geweld!
 De Steêvoogd niet te min, die leent hiertoe geen
 ooren,
 Maar slaat hem plots'ling af, dit maakt de Speck
 ontsteld,

De Spaansche Bevelhebber eischt de Stad op:

Verdoes. Wat is van u begeer?

Carion. De Stad in in mijnen hand
Voor mijnen Vorst en Heer!

Verdoes. Wij geven Stad noch Land
Aan moorders hier ten besten.

Carion. De Hertog schenkt genâ
Aan uw en uwe vesten,
Zoo gij uw overgeeft eer dat het is te spa.

Verdoes. Wij kennen zijn genâ al lang,
En zijn voor die genade bang;
Hiervan weet *Naarden* best te spreken,
Te *Zutphen* is zijn trouw gebleken,
En *Haarlem*, o wat ijss'lijk lot,
Hoe moorde men daar, groote God!
Ga, zegt u Opperbeul! ons woord,
Wij treën met hem in geen akkoord,
Dat hier noch kruid en lood hem rest,
En ieder man in deze Vest
Verlangt, om hem en zijne schaaren,
Te tuchtigen als moordenaren.
Ga, Helhond! fier van mij veracht,
Eer u hier galg en doodkist wacht.

Carion. Dien smaad die breekt u namaals op,
Wanneer dit zwaard u stijve kôp,
Een and're deun zal leeren zingen,
En door u oproersstrot zal dringen;
Er is voor u geen uitkomst meer,
Het Leger dat ligt al ter neêr
Geslagen en verwoest, verwonnen...

Verdoes. Dat hebt gij, looze Guit! verzonnen,
Zijn Hoogheid, zal hier ras vernachten,
En gij hebt onze wraak te wachten,
Eer zal onz' laatste man hier sneven,
Eer men deez' Vest zal overgeven.

De Leidsche Burgerij, valt uit op vijands schansen,
En jaagt vol dapperheid, het Spaansch gebroed
daar uit,
Dielaten door deschrik, Musketten, Houwers, Lansen,
Ja, leeflogt, kruid en lood, die Stormer slot een buit.

*De Leidsehe Burgers vallen uit, en veroveren
de Schans.*

Burgers. Sla dood! nu mannen, sla nu dood!
Wij vinden vast hier kruid en lood,
Gij moet niet eenen laten leven,
Voor Leidsehe Burgers moet men beven.

Spanjaards. Ach, mannen! geef ons toch gená,
Een ieder hoed zijn lijf, eer dat het is te spa;
O schandelijk gevecht, uit onz' gemaakte Brakken,
Zoo schandelijk verjaagd, en dat met leege zakken!

Burgers. Sla dood! wie in de Schans,
Hem in de wapens houdt verkeerd in deze kans;
Deez' zaângerotteGuits, zijn tot hun schand gevloten,
En laten in haar vlugt wel bij de vijftig dooden;
Nu is het vruchtbaar land een roof van alle man,
Een ieder haalt zoo veel als hij maar dragen kan.
God hielp, men moet zijn daden loven,
Hij schonk ons zijnen hulp van boven,
De vijand ligt verplet door 't staal,
Ontving van ons een slecht onthaal;
Of vluchtend in hun tranchement,
Maakt men zijn ongeval bekend.
Maar, God! ach mogten wij het zien,
Dat zij van *Leiden* moesten vliên,
Zoo was den angst ons afgenomen,
En men zag vreugdetranen stroomen;
De welstand baarde weder vreugd,
Het Kroost dat smaakte weder jeugd,
Het voedsel dat zou niet verdroogen,
Der borsten die de kinders zogen,
De Moedersmart die was gedaan,
Wou maar U arm den vijand slaan;
Ach, hoor toch *Leidens* bitter kermen,
Wilt U toech over ons ontfermen.

Ei! ziet wat honger doet, men eet hier honden, katten,
De huid al van een paard, a'smede muis en ratten.

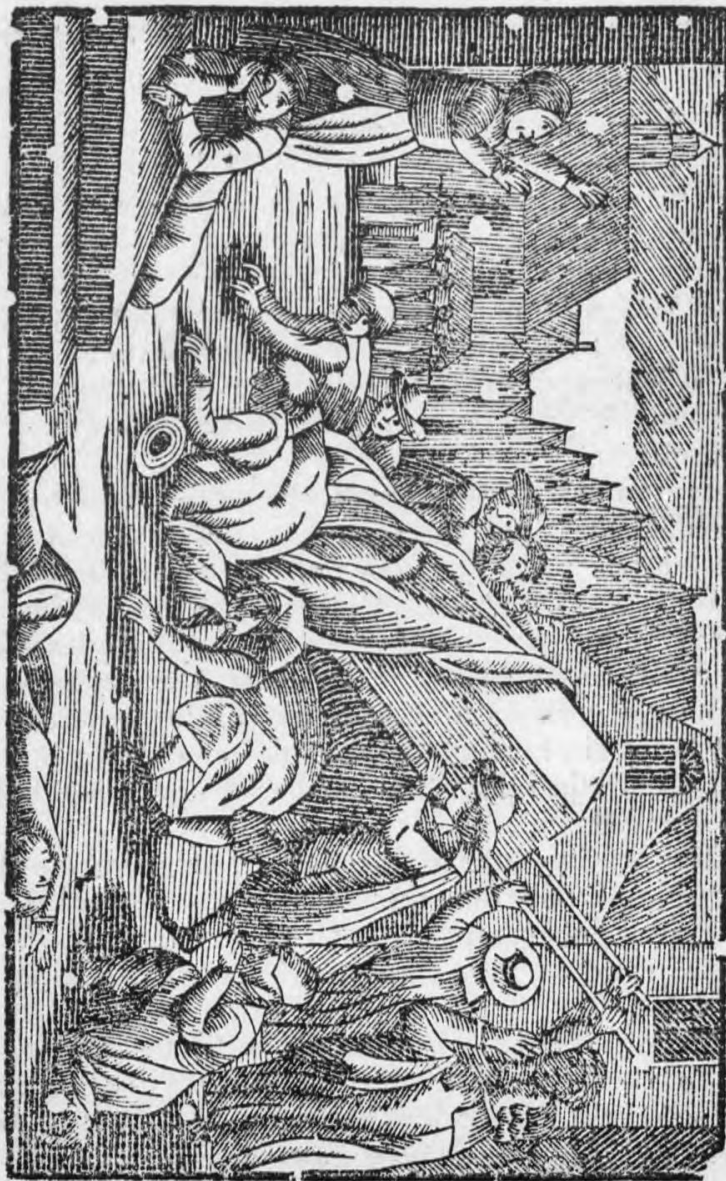

Groote Hongersnood te Leijden.

Ziet hoe de honger woelt door *Leidens* fraaije straten,
O Heer! hebt gij ons dan geheel en al verlaten.
Een brave Onderdaan, vindt hier, o droevig kruis,
Zijn vrouw en dierbaar kroost, van honger dood
in huis;

Een ander die zijn vrouw eerst kort bevallen was,
Lag in een groot ellend, maar na een dag, zoo ras
Zij maar begon te staan, zoo is zij heen gekropen,
En zocht haar voedsel toen in vuile vuilnishoopen;
En liet alleenig thuis haar teed're zuigeling,
Dat door ellendigheid de zeis des doods ontving:
Nu kwam zij weër naar huis, maar werd door schrik
bevangen,

En braakt de ziel uit 't lijf met tranen op de wangen,
En riep: o man ik sterf! zij geeft een snik of twee,
En roert haar verder niet, bleef dood al op die steê.
Een derde, die zoo pas was van de wacht gekomen,
Had aan de Pandraskerk een droef gezigt vernomen:
Zijn kind'ren alle drie die lagen voor de deur,
En likte 't geronnen bloed, gedreven door de scheur
Dat Slagters binnenshuis van paarden lieten loopen,
En schepte 't in hun hoed, dat zij van honger zopen.
Helaas! na dit gezigt vond hij nog zwaarder kruis,
Zijn allerwaardste vrouw die vond hij dood in huis:
Zij zat op eenen stoel, haar handen zwaar beladen
Met vellen van een paard. O zwaard van ongenaden!
O bange droeve tijd! men zag de dood vermeeren,
En't lang gevoedde bloed door hongersnood verteeren.
Men loopt nu bij den weg, en zoekt de spijs op straat
Die lang vertreden is; verschrikk'lijk inderdaad!
De arm gemeene man, die vindt men bij de wegen
Met kind'ren dood ter aard, door pest ter neêrge-
zegen.

Ziet het verzwakte volk, zij kunnen naauw begraven
De dooden van de straat. Ach, troost u, arme Braven!

*Men kan de dooden van de straat niet meerder
begraven, hierdoor ontstaat de pest.*

De Burgers zijn te zwak, om al de doode liën,
Gelijk 't behoorlijk is van aarde te voorzien.
O pest! o hongerzwaard! wat maakt gij al veel doôn:
O eindelooze druk! hoe perst gij nu de kroon;
Men ziet hier als de zon heel onder is gevallen,
Veel Maagden, heel vermomd, gestadig om de wallen
Gaan zoeken hare kost aan eenig kat of muis,
Of vuil onnutte spijs en dragen 't in hùn huis,
En eten 't graag met smaak, ja zelfs de zwang're
vrouwen,

Het leven met die spijs zoo moeten onderhouden;
Zoo dat er vele zijn van vrouwen, die de vrucht
Verteerd is in het lijf, door honger, zware zucht,
Ja ook de vrouwen zelfs, die met haar teedre schapen
Des avonds zijn gezond, en 'smorgens zijn ontslapen.
De Man, die zijnen wacht des nachts heeft uitgestaan,
Wil door vermoeidheid hem ter rust begeven gaan,
Hij komt dus in zijn huis en vindt een droevig lijden,
Hij vindt zijn huisvrouw dood en 't kroost aan beide
zijden

Gestorven in den arm, daar staat de man verschrikt,
En wensch door droevenis met haar te zijn gestikt.
Hij werd geheel ontsteld, als dol en uitgelaten,
Hij roept en tiert en schreeuwt en loopt door steeg en
s raten,

Als of hij zinn'loos waar; hij klaagt het alle man,
Maar vindt geen hulp of troost dat hem genezen kan.
Wat hoor ik voor geluid? ik hoore een naar krijten,
Zie hier dit schouwspel aan, ziet deez' elkander
smijten,

Om eenig rottig aas, ziet deze kinders aan,
Die aan een paardenhuid hier zoo te trekken staan.

De Spaansche Generaal, tot stormen nu genegen,
Om *Leiden* in een nacht te zetten in 't bloedbad,
Laat hem nogtans door zijn Bemtade gansch bewegen,
Tot spijt zijns Officiers, en tot behoud der Stad.

Amelia in Rouwgewaad.

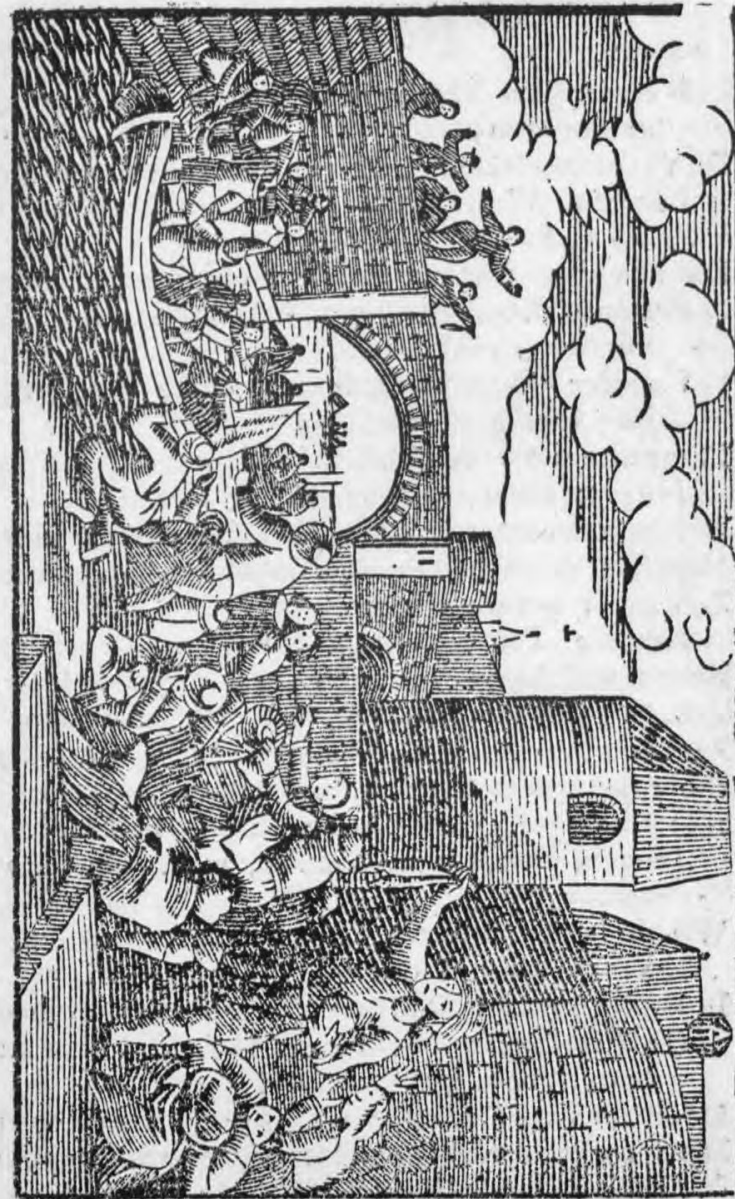
Baldeus. Welaan! wij zullen voort
 Gaan trekken in 't gezigt der *Marenburgerpoort*,
 En gij na de *Haagschepoort*. *Alonzo* na de *Zijle*,
 En in onz' ronden kring zal *Sichem* onderwijle
 Zich stellen op de wacht, zoo wordt het wel bewaakt,
 Opdat de vijand ook geen aanslag op ons maakt;
 En als de klok slaat twee, zult gij niet langer dreigen,
 Maar vallen kloeklijk aan en zien de Stad te krijgen.
 Een ieder na zijn post! Maar wacht eens, sta wat stille,
 Wat of deez' ed'le vrouw aan ons zal zeggen wille?
 Het lijkt *Amelia!* helaas wat zal dit wezen!
 Mijn ingewand verschrikt en staat in duizend vrezén.
 Zeg mij, *Amelia!* zeg mij wat zijn 't voor zaken,
 Die u in 't rouwgewaad thans zoo mistroostig maken?
Amelia. 't Was van deez' avond laat, als ik ter
 rust zou gaan,

En zag eens 't venster uit, daar ik twee *Liën* zag staan,
 Daar de eene tijding bragt, hoe dat er veel soldaten,
 Gereed tot stormen staan. Doe heb ik al verlaten
 Wat in mijn huizing was, en trok dit rouwkleed aan,
 En ben in 't holst der nacht dus naar u toegegaan;
 En bidde u, dat gij de Stad doch wilt verschoonen,
 Omdat er vele van mijn trouwe maagschap wonen,
 Waarom ik rouwedraag. Wees trouw en houdt u eed!

Baldeus. Welaan! ik heb 't beloofd, ik zal ook
 doen de weet
 Door 't heele Regiment, 'opdat zij weder trekken
 Naar de oude legerplaats...

Alonzo Het zal u val verwekken,
 Zoo gij dit woeden staakt, gedenk een vrouwen oog,
 Zoo menig' brave Vorst met valsch gesmeek bewoog.

Baldeus. Het vonnis is geveld, hier baat geen te-
 genstreven,
 Of 'k zal met dit geweer u verder antwoord geven.

Ziet hier een groote vreugd, daar ieder etend schreit,
 En God dankt in zijn hart, die *Leiden* heeft bevrijd.

Leijden Ontzet.

Weesjongen. Ontsla den zware last van al uw onderzaten,
De vijand heeft de Schans van *Lammen* al verlaten.

Verdoes. Wat raast dien Jongen daar?

Jongen. Ik heb het zelfs gezien,
Dat zij geheel verbaast uit *Lammen* gingen vliên.

Verdoes. Door 't vallen van de muur zou 't ligtelijk kunnen wezen.

Van der Werf. Geloofst niet al te ligt, wij zijn nog niet genezen,
Ik vreeze voor verraad...

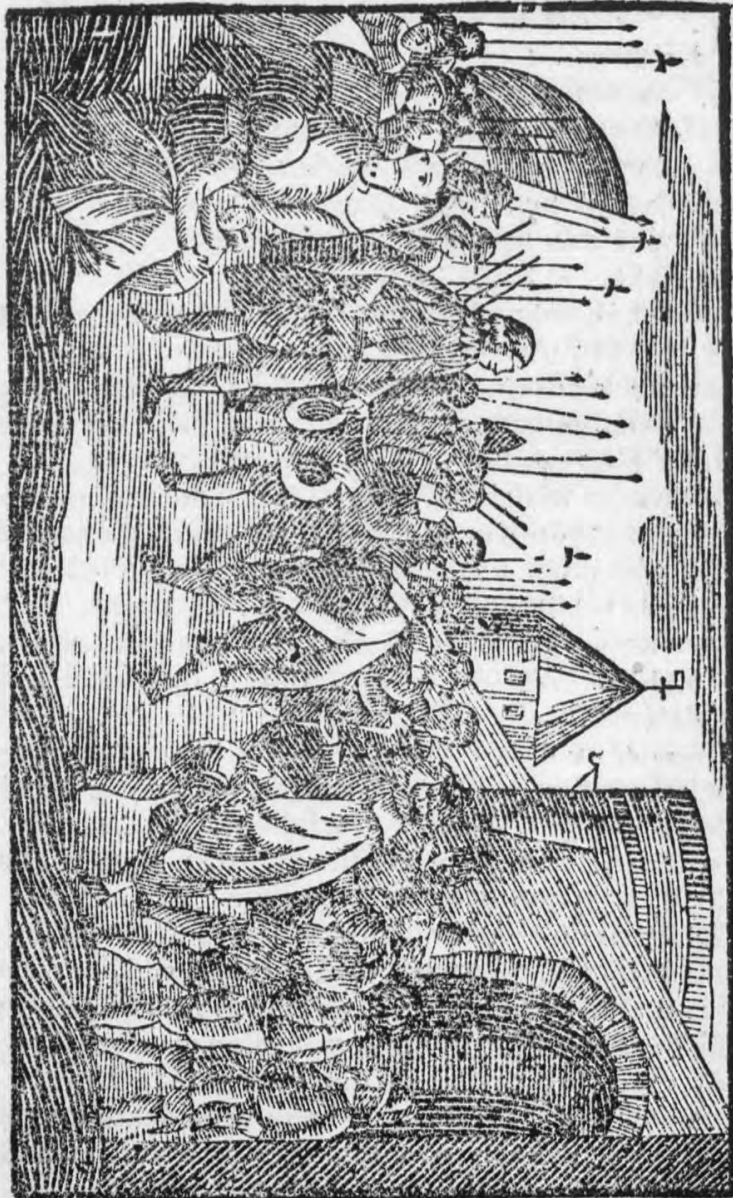
Jongen. Kom, laat mij maar alleen
Ter poorten uitgaan, ik zal fluks naar *Lammen* treên,
Mijn hart getuigt het nu, ik moet het onderzoeken,
Zoo gij 't geraden vindt.

Verdoes. Zoo gaat in alle hoeken
En ziet wel dapper toe, zoo krijgt gij goede loon:
En of gij wierd verrast, dat u de vijand schoon
Als zijn gevangen nam. Zoo zegt: *gij zijt geweken*
Om 't Legereens te zien; maar wilt vooral niet spreken
Hoe 't hier gelegen is. Dus geeft u op den weg.

Jongen. Ik zal u wille doen, maar 'k meen van 't zwaar beleg,
Wij nu al zijn ontzet.

Verdoes. De tijd die zal 't ons leeren,
Ik hoop gij zult de Stad met groote vreugd vermeeren.
De Weesjongen komt terug. O *Leiden!* zie nu op!
hoor, hoor, gij zijt ontzet!

De Spaans vervloekte magt, is te eenemaal verplet;
Deez' haring en dit brood! is mij van 't volk gegeven,
Die met een heele Vloot op 't land zijn ingedreven,
En naderen de Stad: Niets dat uw vreugd belot,
De vijand is te niet, en *Leiden* is ontzet!

Hier wordtd'OranjeVorst in *Leiden* trotsch ontvangen,
O heuchlijk oogeblik, van 't uitgestrekt verlangen.

De Prins van Oranje, komt binnen Leiden.

De Prins. Gegroet, heldhaftig Volk! Romeinen
in het wapen,

O Helden dezer Stad! voor't harnas steeds geschapen,
Nooit was er uws gelijk, die's vijands euvelmoed,
Zoo dapper hebt weêrstaan, ten kosten van u bloed!
Gij hebt den Spaanschen kling geheelijk stomp ge-
maakt,

Zoo dat zij vol met smaad zijn uit het veld geraakt.
Gedankt zij uwe daad, men zal het ook gedenken,
Aan uw kindskinderen, men zal u nimmer krenken:
Aan deez' gewonnen lof; dus zult gij zijn vermeerd
Met *d'Univerciteit*, en worden steeds verëerd
Met wijzen in de Stad, uw schoolen zullen krielen
Van opgehoopt verstand: daarzoo veel honderd zielen
Meê zullen zijn begaafd, en zetten uwen Stad
In nooit verflenste lof, daar steeds het rucht'b're Bad:
Zal bloeijen van veel opgchoopte harsenschaalen,
Gevul met *Pallas brein*, die 't duister zal doen
dalen!

En voeren u ten top van nooit bestorven Faâm,
In hoog volgroeide deugd en veel beroemde naam:
Den *Persiaan*, *Polak*, en wijdbberuchte *Grieken*,
Der *Moscou* met zijn ver bepaalden taaijen wieken:
De *Hongaar* en *Romein* ja geen zoo verre land,
Of het zal op uw school nog torschen het verstand.
Dus zult gij zijn geacht, de toetssteen van de wereld,
Deschatkist van 't geheim, uw naam zal zijn bepereld:
Bij *Turken* en *Barbaren*, en stralen als de zon,
Ja, vloeijen als de vloed der *Oceaansche Bron*.
Den wreede *Castiliaan* met zijn vervloekte magten,
Die zullen naar uw school steeds watertandend
smachten:

Dus bouwd deez' waarde gaaf in allerijl dan voort,
En noemt haar dan voortaan: *Gemeene Wereldpoort*.

